

Отже, інноваційна трансформація залізничного сектору в умовах розбудови індустріально-логістичних центрів стає важливим фактором покращення логістичних процесів і активізації технологічного розвитку, що в сукупності сприятиме відродженню економіки України.

[1] Дикань В. Л. Основи логістичної інтеграції при формуванні логістичних систем через утворення територіально-промислового кластера. *Українські залізниці*. 2014. № 9. С. 22-26.

[2] Укрзалізниця у 2023 році перевезла майже 150 млн тонн вантажів. *Укрзалізниця: веб-сайт*. URL : https://www.uz.gov.ua/press_center/up_to_date_topic/622470/

[3] У 2023 році Укрзалізниця перевезла 25 млн пасажирів у поїздах далекого сполучення. *Вечірній Київ: веб-сайт*. URL : <https://vechirniy.kyiv.ua/news/93324/>

[4] «Укрзалізниця» у 2023-му вийшла на 5 млрд грн прибутку. *Forbes.ua: веб-сайт*. URL : <https://forbes.ua/news/ukrzaliznitsya-u-2023-mu-viyshla-na-5-mlrd-grn-pributku-08032024-19728>

[5] Знос локомотивного парку «Укрзалізниці» сягає 97 %. *Railway.supply : веб-сайт*. URL : <https://www.railway.supply/uk/znos-lokomotivnogo-parku-ukrzalizniczi-syaga%D1%94-97/>

[6] Вантажні залізничні перевезення: підсумки 2023 та плани на 2024 рік. *Центр транспортних стратегій: веб-сайт* URL : https://cfts.org.ua/infographics/vantazhni_zaliznichni_perevezennya_pidsumki_2023_ta_plani_na_2024_rik.

УДК 330.341.424(477)

РОЗБУДОВА ЕКОІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ ЯК ОСНОВА ПОСТВОЄННОГО ПЕРЕЗАВАНТАЖЕННЯ ПРОМИСЛОВОСТІ

DEVELOPMENT OF ECO-INDUSTRIAL PARKS AS THE BASIS OF CONTINUOUS OVERLOADING OF INDUSTRY

докт. екон. наук В. Л. Дикань

Український державний університет залізничного транспорту (м. Харків)

D. Sc. (Econ.) V. L. Dykan

Ukrainian State University of Railway Transport (Kharkiv)

Україна вже третій рік поспіль функціонує в умовах повномасштабної війни, яка принесла для національної економіки величезні втрати. В умовах нової реальності українські промислові підприємства опинилися на межі виживання. Знищення промислових об'єктів, неможливість забезпечити безпечні умови для роботи і здійснення релокації виробничих потужностей, втрата високопрофесійних кадрів, зростання собівартості продукції через наростання вартості сировини та енергетичних витрат, невизначеність та небезпечність логістичних шляхів реалізації власної продукції - це невичерпний перелік викликів, які постали перед українською промисловістю в умовах війни. Інфраструктурні збитки, зумовлені бойовими діями, наразі перевищили 36,8 млрд дол., з яких

13,1 млрд дол. – прямі втрати промислового сектору та підприємництва в цілому. Кількість зруйнованих та пошкоджених підприємств сягнула 426 суб'єктів [1]. З початку повномасштабних бойових дій у безпечніші регіони релокувалися 840 підприємств і 667 з них – здійснюють активну діяльність. Близько 30,2 % підприємств працюють у сфері переробної промисловості. Завдяки забезпеченню їх виробничими і складськими приміщеннями більшість суб'єктів продовжили діяльність у межах країни, релокувавшись до західних областей, і продовжуючи поповнювати бюджет держави.

Для подолання поствоєнних викликів і включення України до глобальних ланцюгів генерування доданої вартості українська промисловість потребує впровадження інноваційних інструментів, які нині активно використовуються у світі для перебалансування індустрії. Таким ефективним інструментом поствоєнного інноваційного відродження української промисловості можуть стати екоіндустріальні парки, які наразі у світовому співтоваристві позиціонуються як дієвий драйвер просування концепції сталого розвитку та циркулярності ресурсів у промисловому секторі. З ініціативи та за підтримки інституцій у сфері сприяння екологічній модернізації промисловості, зокрема Організації Об'єднаних Націй з промислового розвитку, все більше країн залучаються до процесів розвитку екологічно чистих індустріальних парків як шляхом трансформації функціонуючих об'єктів в екологічні інституції, так і за рахунок створення нових інфраструктурних комплексів. Розроблення Глобальної програми екоіндустріальних парків, що демонструє доцільність і переваги розвитку промислових територій шляхом підтримки реалізації концепції екологічної обізнаності і забезпечення інклюзивного та сталого промислового зростання, ще більше посприяло залученню країн до реалізації екопроектів у промисловості. Якщо на початку 2000-х років кількість таких екоіндустріальних парків складала менше 50, то у 2018 році – близько 250, а у 2020 році – вже 438. Наразі існуючі промислові зони і надалі продовжують невпинно розвиватися, поступово трансформуючись в інтелектуальні екоіндустріальні парки, резиденти яких надають пріоритет сталому розвитку, циркулярній економіці, зеленим технологіям і ефективній цифровій трансформації.

Запорукою ефективного розвитку екоіндустріальних парків є тісна співпраця її резидентів, спільне ефективне використання ними ресурсів та управління відходами, у процесі чого формується новий рівень кооперації суб'єктів, а саме екоорієнтований індустріальний симбіоз. Набуваючи бізнес-переваг, характерних для традиційних індустріальних парків, учасники екопромислового симбіозу отримують разом з цим і унікальні конкурентні переваги завдяки їх сталому партнерству та генеруванню колективних рішень, спрямованих на підвищення продуктивності ресурсів, розгортання спільних технологічних рішень, що сприяють

промислового синергізму, провадження соціально відповідального господарювання.

Поряд з цим створення екоіндустріальних парків в Україні обмежено численними проблемами. Незважаючи на негативний відбиток війни на економіці України в останні роки завдяки законодавчому закріпленню особливостей створення індустріальних парків і затвердженню порядку виділення коштів на їх облаштування та надання податкових пільг, зафіксовано певний прогрес у напрямі розбудови нових індустріальних парків. Зокрема на першому етапі було зафіксовано формальне нарощення кількості зареєстрованих об'єктів і, як результат, їх перелік досягнув 75 од. Однак, зважаючи на неприпустимо низьку економічну активність індустріальних парків, наразі заплановано зупинити такі деклараційні процеси і розпочати реальну реалізацію такого роду ініціативи. Зокрема наприкінці 2023 р. оголошено про проект щодо створення індустріальних парків, які будуть реалізовуватися в галузі промислової переробки, у Рівненській та Львівській областях. Інвестиції, які планується залучити керуючими компаніями у будівництво цих парків, оцінюються в понад 3 млрд грн. Розбудова такого роду інфраструктури дозволить створити близько 3,5 тис. нових робочих місць. При цьому перший випуск продукції підприємств у межах даних індустріальних парків відбудеться у 2027 році.

Екоіндустріальний симбіоз, у свою чергу, не набув належного поширення в Україні і дотримання принципів екологічної стійкості та соціального прогресу в промисловому секторі не є пріоритетом. Зважаючи на глобальний екологічний вектор розвитку індустріального сектору українським промисловим підприємствам, слід наразі зосередити увагу на використанні потенціалу циркулярності ресурсів і впровадженні інноваційних технологій та бізнес-моделі екоіндустріального симбіозу для забезпечення відповідності української продукції міжнародним стандартам, прискорення сталого зростання підприємств промисловості, підвищення інвестиційної привабливості і посилення їх конкурентоспроможності на світових ринках.

Таким чином, розгортання екопромислових симбіотичних ланцюгів і розбудова нових екологічних індустріальних парків, у середовищі яких забезпечується реалізація екологічно чистих виробничих процесів та технологій, ефективне використання ресурсів і скорочення відходів, має стати пріоритетним вектором інноваційної модернізації промисловості і базисом формування екологічно стійкого позитивного іміджу України.

[1] Загальна сума збитків, завдана інфраструктурі України, зросла до майже \$155 млрд – оцінка KSE Institute станом на січень 2024 року. *Київська школа економіки* : веб-сайт. URL : <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zagalna-suma-zbitkiv-zavdana-infrastrukturii-ukrayini-zroslo-do-mayzhe-155-mlrd-otsinka-kse-institute-stanom-na-sichen-2024-roku/> (дата звернення: 03.05.2023).